

JAVNI ZAVOD
RATITOVEC
ŽELEZNIKI

**STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA
OBČINE ŽELEZNIKI
ZA OBDOBJE 2013 – 2017**

(Sprejeta na 16. seji Občinskega sveta Občine Železniki, dne 20. 12. 2012)

Železniki, 15. november 2012

KAZALO

1. IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA V OBČINI ŽELEZNIKI 2013 – 2017	4
2. ANALIZA STANJA V PONUDBI IN POVPRASEVANJU	5
2.1. Geografske značilnosti ter možnosti in priložnosti za razvoj turizma	5
2.1.1. Splošni opis območja	5
2.1.2. Prometna dostopnost in oddaljenost od turističnih centrov	6
2.1.3. Naravne značilnosti in danosti	7
2.1.4. Kulturna krajina.....	8
2.1.5. Kulturno-zgodovinske in etnološke danosti	10
2.1.6. Muzejske zbirke v občini Železniki	12
2.1.6.1. Muzej Železniki.....	12
2.1.6.2. Groharjeva hiša v Sorici	12
2.1.6.3. Etnografski muzej Davča	13
2.1.6.4. Dom Cankarjevega bataljona v Dražgošah	13
2.1.6.5. Gasilska zbirka v Selcih	13
2.1.7. Domača obrt	13
2.1.7.1. Klekljanje	13
2.1.7.2. Kovaštvo.....	14
2.1.7.3. Dražgoški kruhki	14
2.1.7.4. Trenje lanu.....	14
2.1.8. Znane osebnosti	15
2.2. Ponudniki gostinskih in turističnih storitev.....	15
2.2.1. Prenočitvene zmogljivosti	15
2.2.2. Gostinska ponudba	17
2.2.3. Turistične kmetije.....	18
2.2.4. Planinske kočee.....	18
2.3. Športna ponudba.....	18
2.3.1. Športni objekti	18
2.3.1.1. Športna dvorana Železniki	18
2.3.1.2. Športni park Dašnica	19
2.3.1.3. Plavalni bazen Železniki	19
2.3.1.4. Športni park Rovn	19
2.3.2. Pohodništvo	20
2.3.3. Kolesarjenje.....	21
2.3.4. Zimski športi	21
2.3.4.1. Smučišče Rudno	21
2.3.4.2. Smučišče Soriška planina.....	22
2.3.5. Ostali športi	22
2.4. Prireditve	22
2.4.1. Tradicionalne etnološke prireditve.....	23
2.4.2. Ostale prireditve	23
3. NAČIN ORGANIZIRANOSTI TURIZMA.....	25
3.1. Nacionalna raven.....	25

3.1.1.	Javni sektor.....	25
3.1.2.	Podjetniški sektor	25
3.1.3.	Civilna družba	26
3.2.	Regionalna raven.....	27
3.2.1.	Regionalna destinacijska organizacija Gorenjske (RDO Gorenjske).....	27
3.2.2.	Gorenjska turistična zveza.....	28
3.2.3.	Razvojna agencija Sora d.o.o. – Turizem Škofja Loka.....	28
3.2.4.	Območna obrtno-podjetniška zbornica Škofja Loka.....	29
3.3.	Organiziranost turizma v občini Železniki.....	29
3.3.1.	Javni zavod Ratitovec (JZR)	29
3.3.2.	Turistična društva	30
4.	ANALIZA PREDNOSTI IN SLABOSTI TURISTIČNE PONUDBE IN POVPRAŠEVANJA V OBČINI ŽELEZNIKI.....	32
4.1.	Prednosti.....	32
4.2.	Slabosti	32
4.3.	Priložnosti.....	32
4.4.	Nevarnosti	33
5.	OPREDELITEV CILJEV RAZVOJA TURIZMA V OBČINI ŽELEZNIKI	34
5.1.	Potrebne aktivnosti za doseganje ciljev	35
6.	ČLANI DELOVNE SKUPINE ZA PRIPRAVO STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OBČINE ŽELEZNIKI ZA OBDOBJE 2013 – 2017.....	44

1. IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA V OBČINI ŽELEZNIKI 2013 – 2017

Turizem, aktivno preživljanje prostega časa, je ena od tistih dejavnosti, ki pomembno posega na vsa področja gospodarskega in družabnega življenja. Turisti se usmerjajo v iskanje doživetij in tu so kulturna in naravna dediščina ter podeželje tista kombinacija, ki imajo za taka doživetja na voljo vse pogoje.

Namen strategije razvoja turizma je predstaviti izhodišča turističnega gospodarstva, podati cilje in opredeliti ukrepe, s katerimi želimo vzpodbuditi razvoj turizma v občini.

Za pripravo strategije razvoja turizma v občini Železniki je občinska uprava Občine Železniki pooblastila direktorja Javnega zavoda Ratitovec Gregorja Habjana. Gregor Habjan je k sodelovanju povabil predstavnike zainteresirane javnosti in civilne družbe, ki so pomembno vpeti v turizem občine Železniki. Oblikovala se je skupina, ki je na sedmih delovnih srečanjih od februarja 2012 do septembra 2012 sooblikovala vsebino Strategije razvoja turizma v občini Železniki.

Pri oblikovanju strategije razvoja turizma v občini Železniki smo upoštevali izhodišča in smernice razvoja, opredeljene v naslednjih razvojnih dokumentih:

- Razvojni program občine Železniki 2009 – 2015
- Strategija razvoja slovenskega turizma 2012 – 2016
- Strategija razvoja in trženja sonaravnega razvoja turizma na Gorenjskem 2010 – 2015
- Regionalni razvojni program Gorenjske 2007 – 2013
- Razvojni program podeželja za območje občin Gorenja vas – Poljane, Škofja Loka, Železniki in Žiri za obdobje 2007 – 2013

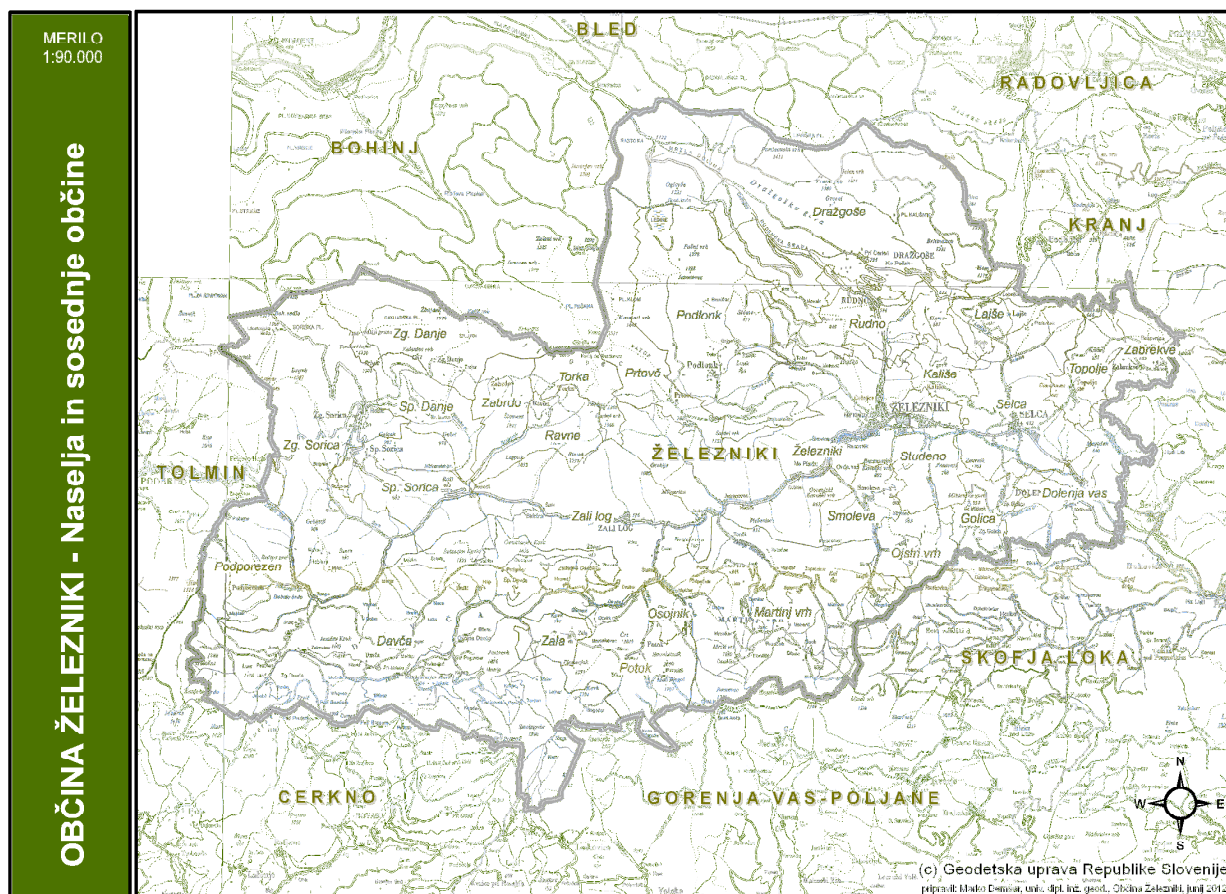

2. ANALIZA STANJA V PONUDBI IN POVPRASEVANJU

2.1. Geografske značilnosti ter možnosti in priložnosti za razvoj turizma

2.1.1. Splošni opis območja

Občina Železniki je ena izmed 210 občin v Republiki Sloveniji s središčem v mestu Železniki. Leži v zgornjem delu Selške doline (pod 1666 m visokim Ratitovcem) in spada v Upravno enoto Škofja Loka ter skupaj z ostalimi 18 občinami v gorenjsko statistično regijo, ki je z 9,9 % površine države šesta največja slovenska regija. Občina Železniki meji na sosednje občine: Bohinj, Tolmin, Cerčno, Gorenja vas – Poljane, Škofja Loka in Kranj.

Naselja v občini Železniki in sosednje občine (pripravil Marko Demšar, univ. dipl. inž. geod.)

Občina Železniki se razprostira na 163,8 km² površine, kjer živi 6.793 prebivalcev; naselje Železniki ima 3.069 prebivalcev (na dan 1. 1. 2012, SURS). Obsega zgornji del Selške doline z začetkom v Dolenji vasi in se nadaljuje skozi Selca do Železnikov, ter se nato v dveh krakih

zaključni v Sorici oziroma Davči. Iz novega centra Železnikov se proti severu pride skozi vas Rudno v Dražgoše.

Mesto Železniki je občinsko središče, na katerega gravitira celotno funkcijsko območje občine, ki ga sestavlja 29 naselij. Naselja, ki so razdeljena na 6 krajevnih skupnosti, so: Železniki, Davča, Dolenja vas, Dražgoše, Golica, Kališe, Martinj Vrh, Ojstri Vrh, Osojnik, Podlonk, Podporezen, Potok, Prtovč, Ravne, Rudno, Selca, Lajše, Smoleva, Spodnja Sorica, Spodnje Danje, Studeno, Topolje, Torka, Zabrdno, Zabrekve, Zala, Zali Log, Zgornja Sorica in Zgornje Danje.

2.1.2. Prometna dostopnost in oddaljenost od turističnih centrov

Glavna cestna povezava, ki pripelje v občino Železniki, poteka iz Škofje Loke, skozi Dolenjo vas, Selca, Železnike in naprej skozi Zali Log preko Petrovega Brda na Primorsko. Od Škofje Loke do Petrovega Brda je 34 kilometrov in Železniki so približno na sredini. Iz Železnikov preko Rudna in Dražgoš cestna povezava vodi v Kropo, ter naprej v Radovljico, na Bled, Jesenice... Za turizem je zelo pomembna tudi cestna povezava iz Železnikov preko Sorice in Soriške planine do Bohinja. Do Bohinja vodi tudi makadamska cesta iz Rudna, preko Rovtarice in Vresja. Cesta preko Davče vodi do Smučarskega centra Cerkno, v Cerkno, Tolmin... Prav tako je za turiste zanimiva panoramska cesta, ki poteka iz Soriške planine do Petrovega Brda, mimo Zgaga, čez Močilarjev grič do Jemca, naprej mimo bivšega obrata Niko d.d., čez Vrhovčev most, preko Razpeta do Tuškovega griča. Panoramska cesta nudi čudovite poglede na okoliške hribe, Triglav, Kamniške Alpe, Karavanke, ter Škofjeloško pogorje.

Na območju Železnikov tako poteka šest regionalnih cest.

Številka	Potek ceste
403	Bača – Petrovo Brdo – Podrošt – Češnjica – Škofja Loka (regionalna cesta II. reda)
635	Lesce – Kamna Gorica – Lipnica – Kropa – Rudno – Češnjica (regionalna cesta III. reda)
909	Bohinjska Bistrica – Vresje – Sorica – Petrovo Brdo (regionalna cesta III. reda)
910	Sorica – Podrošt (regionalna cesta III. reda)

911	Rudno – Rovtarica – Vresje (regionalna cesta III. reda)
912	Zali Log – Davča – Novaki – Cerčno (regionalna cesta III. reda)

Regionalne ceste na območju občine Železniki (Vir: Razvojni program Občine Železniki za obdobje 2009 – 2015)

- **Razdalje do nekaterih krajev:**
 - Ljubljana: 38 km
 - Škofja Loka: 16 km
 - Letališče Jožeta Pučnika: 32 km
 - Bled (preko Kroke): 33 km
 - Bohinj (preko Soriške planine): 32 km
 - Tolmin: 51 km

Redna avtobusna povezava je samo iz Škofje Loke do Sorice.

2.1.3. Naravne značilnosti in danosti

Občina Železniki leži v zgornjem delu Selške doline. Za pretežni del površin občine je značilna velika reliefna razgibanost. Manjši, dolinski del predstavljata Selško in Studensko polje (okrog 450 m), kjer se reka Selška Sora razširi v manjšo kotlino. Na južni strani je občina zaprta s pobočji Škofjeloškega hribovja (Blegoš 1562 m), na zahodni s pobočji Porezna (1630 m), na severni pa s pobočji Jelovice in Ratitovca (1666 m). Glavna reka skozi dolino je Selška Sora, ki teče vzdolž cele doline in izvira v Zgornji Sorici na nadmorski višini 904 m.

Naravne značilnosti v občini zaznamuje izjemno število podzemnih jam in brezen, najbolj zanimiva jama je Konasnica nad Dražgošami. Med naravnimi danostmi izstopajo številni slapovi: Davški slapovi, Lomski slap, slap Skočnik, slap Šprucar. V naravi najdemo tudi dve naravni plezalni steni, in sicer v Plenšaku ter pod Sušo.

Ne smemo pozabiti na bogastvo rastlinskega in živalskega sveta. Del občine na območju Jelovice in Ratitovca spada v zaščiteno območje Natura 2000, kamor sodi tudi barje Ledine. Natura 2000 je ekološko omrežje, ki se razvija v vseh državah Evropske unije. Vanj so

vključena vsa območja, ki so pomembna za ohranjanje ogroženih rastlin, živali in njihovih življenjskih okolij. Na tem območju med drugimi živalmi živijo tudi divji petelin, planinski orel, sokol selec, koconogi čuk, gams, srna, jelen, občasno tudi medved, v vodi pa se nahajajo potočna postrv, šarenka ter lipan. Pester je tudi rastlinski svet s številnimi vrstami redkih cvetnic in mahov. Med drugim najdemo okrogloolisasto rosiko, dlakavo mahovnico, avrikelj, planiko, črno murko, triglavsko rožo, svišč, planinski pelin, zlato jabolko, alpski srobot in rododendron.

Samo mesto Železniki je v dolini in ko se povzpemo na okoliške hribe ter vrhove, se odprejo lepi razgledi na okoliške vrhove in kraje. Razgled z Ratitovca prištevajo med najlepše v slovenskih gorah. Julijci so z Ratitovca vidni kot enotno nazobčano gorovje, Karavanke pa kot dolgo obzidje, ki se v daljavi navezuje še na Grintovec. Tudi Dražgoše so zaradi svoje sončne lege, pogleda na Triglav in lepih razgledov po Škofjeloškem hribovju zelo zanimivi, prav tako Davča in Sorica.

2.1.4. Kulturna krajina

Kulturna krajina je splošni/ljudski pojem, ki se je že od uveljavitve etnologije kot znanstvene vede pojavljal kot termin za označevanje naravnih in kulturnih posebnosti v krajini oziroma v naprej določenem in zamejenem prostoru, kljub temu pa je termin dobil mednarodno veljavo šele s sprejetjem evropske konvencije o kulturni krajini, ki je bila ratificirana 1. marca leta 2004.

Med območja v Sloveniji kjer je krajinska komponenta pokrajine še posebej izstopajoča, sodi območje zgornjega dela Selške doline. "Vasice na južnih prepadnih stenah ratitovškega pogorja so zaradi zgodovinskih ter naravno–geografskih danosti po Strategiji prostorskega razvoja Slovenije iz leta 2004 uvrščene med območja, ki veljajo kot prepoznavna območja Slovenije z vidika kulturnega in simbolnega pomena pokrajine." (Kopač, 2004, 55-56) Geografsko gledano gre za območje, kjer Julijske Alpe in nasploh gorski masiv vzhodnih Alp prehaja v predalpski svet ter tako ustvarja specifične geološke in geomorfološke oblike, ki jih ni moč najti drugje. Prav tako bogata kot naravna dediščina pa je na preučevanem območju tudi kulturna komponenta, saj so vasice, kakor tudi posamezne strukture znotraj vasi, kot

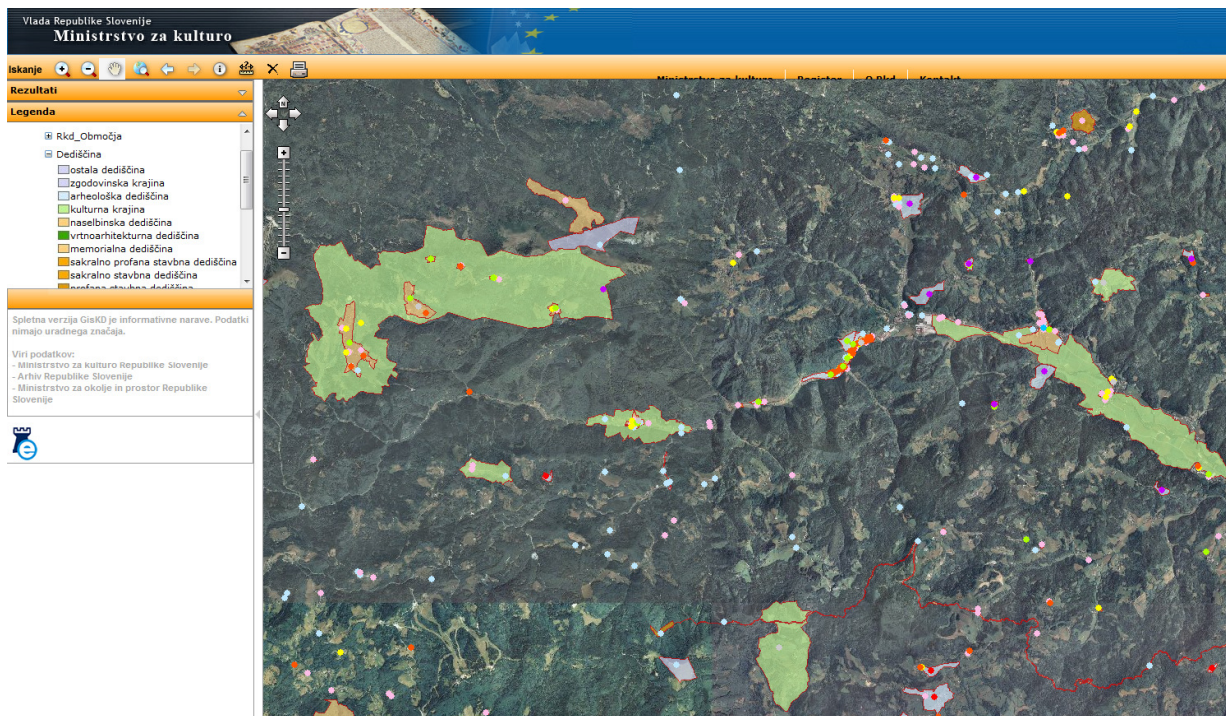
krajinske vedute, izjemne, zaradi tesne povezave z srednjeveško freisinško kolonizacijo in naselitvijo Tirolcev iz okolice Innichena, ki je tu potekala vse od leta 1286.

Vasi Zgornja in Spodnja Sorica, Zgornje ter Spodnje Danje, Zabrdno, Torca in Ravne ter njihova bližnja okolica so v zgornjem delu Selške doline zavarovane s konvencijo o kulturni krajini. Konvencija na tem območju ščiti mozaično kulturno krajino, ki obdaja visokogorske vasi in zaselke, vpete v strma pobočja Ratitovca (glej priložen zemljevid).

Poleg vasi v zgornjem delu doline, ki predstavljajo največji in najbolj pomemben del ohranjene krajine, pa se znotraj občine Železniki ščiti še širše območje Zalega Loga. Vas Zali Log in okolico se ščiti z namenom ohranjanja značilnega gručastega naselja v subalpski dolini, ki z izjemnim stavbnim redom zaključuje veduto ozke doline. Nedaleč stran od Zalega Loga, nekoliko višje v predelu Davče, pa se varuje tudi tako imenovano območje Šoštarjevega kovka, ki je pomembno zaradi izjemnega prepleta prostorskih sestavin na relativno majhnem območju.

S stališča naravne in kulturne dediščine pa so izjemni tudi posamezni deli spodnjega dela Selške doline na območju med Železniki in Škofjo Loko. Med večje varovane enote na tem delu spada reka Selška Sora z dolinskim dnom reke, ki z obrečno vegetacijo predstavlja linearno prostorsko prvino, s travišči in lesenimi kozolci ter sklenjenimi vaškimi jedri pa se ohranja izjemna krajinska slika.

Znotraj konvencije pa je vključeno tudi manjše območje okoli vasi Topolje, za katerega je značilno, da travniki, postavljeni na terasah, in gručasto naselje prikazujejo in ohranjajo izjemno pokrajinsko veduto predalpskega sveta.

ZEMLJEVID – Z zeleno barvo so označena območja kulturne krajine znotraj občine Železniki. Od leve proti desni si sledijo po naslednjem vrstnem redu: območje Sorice, Spodnje in Zgornje Danje, Zabrdno, Torka in Ravne, na območju Davče Šoštarjev kovk, nižje v dolini območje Zalega Loga, nato območje Selške Sore in nad tem območje Topolj.

2.1.5. Kulturno-zgodovinske in etnološke danosti

Občina Železniki leži v zgornjem delu Selške doline. Že leta 973 se ti kraji omenjajo v posebni listini, s katero je nemški cesar 30. junija tega leta podelili zemljo v Selški dolini v last freisinskim škofom in v njihovi lasti je ostala vse do leta 1803. V spomin na podpis te listine občina Železniki 30. junija praznuje občinski praznik.

Iz darilne listine iz leta 973 je razvidno, da je bila Selška dolina redko poseljena, zato so freisinški škofje začeli načrtno naseljevati slovensko govoreče prebivalce. Prvi val kolonizacije, ki jo imenujemo tudi srednjeveška kolonizacija, je zajel vzhodni del doline, Podlonk – Škovine – Smoleva – Ojstri Vrh. Drugi val kolonizacije imenujemo sariška kolonizacija, zajel pa je celotno ozemlje pod Ratitovcem, od Sorice do Podlonka. Tu so bili naseljeni edini tuji naseljeniki, in sicer nemško govoreči Tirolci iz doline Pusstertall. Skozi stoletja so se nemški prebivalci začeli mešati s slovenskimi, tako da danes njihove naslednike lahko prepoznamo le še po nemških priimkih, kot so Frelih, Thaler, Koblar, Šmid, Torkar, Veber... Proti sredini 14. stoletja se je načrtno poseljevanje končalo. Slabo poseljen je ostal le

hribovit del dna doline, kjer se danes nahajajo Železniki. Tako so freisinški škofje, ki so zelo dobro poznali naravne zaklade doline, kot so železova ruda, les, hitro tekoča voda, v ta del doline povabili italijanske kovače iz Furlanije, da bi pričeli z železarsko dejavnostjo. Furlani so že poznali modernejše načine taljenja železa v plavžih in predelave železa. Leta 1348 se je tako začel razvijati kraj Železniki, ki je svoje prvo ime dobil prav po Italijanih oz. Lahih, saj so ga okoliški prebivalci imenovali Lahovše. Kolonizacija ostalih hribovskih vasi se je končala v začetku 17. stoletja, imenujemo pa jo rovtarska kolonizacija.

Prva listina, ki govori o železarskih naseljencih, torej izvira iz leta 1348, ko je zemljiški gospod železarjem podelil pravice o uporabi zemljišč, vodne sile, gozdov, rudnikov in tako ustanovil železarsko naselbino – Železnike. Manufakturno-železarska industrija, ki so jo omogočile velike zaloge železove rude po okoliških hribih, bogate zaloge lesa ter reka Sora kot pogonska sila, je dajala utrip mestu vse do leta 1902, ko je predvsem zaradi nekonkurenčnosti železarstvo propadlo. Danes nas na nekdanje železarsko življenje v mestu spominjajo mogočne eno ali dvonadstropne hiše z zamreženimi okni in kovanimi polkni. Značilne fužinarske hiše imajo veliko arhitekturnih elementov iz 17. stoletja: obokani prostori, datirani portali, arkade, pomoli in balkoni. Najstarejši stavbi sta Plnada in Plavčeva hiša, kjer je tudi muzej s krajevno muzejsko zbirko in maketnim prikazom nekdanjih železarskih obratov ter turistična poslovalnica. Pod spomeniško zaščiten objekt spadata tudi kamnito obokana mostova čez Selško Soro, in sicer most Na Klovžah ter most Pod Grivo. Značilna kritina hiš na tem območju je skrila, ki so ga kopali in obdelovali v skrilo-lomu Groblje nad Zalim Logom. Največja značilnost Železnikov pa je vsekakor ohranjen plavž za taljenje železove rude, ki je kot edinstven v Evropi te vrste in je zavarovan kot tehniški spomenik. Plavž je edini ohranjeni objekt iz časov železarstva, pred njim sta včasih stali fužina ter skladišče za oglje in rudo, ob lesenih rakah in v zemljo skopanih kanalih za dovod vode pa cela vrsta kovačnic oz. vigenjcov. Danes se stari ročni način kovanja žebeljev ohranja s pomočjo skupine kovačev, ki na prireditvah in ob obiskih turistov prikazujejo kovanje žebeljev na način kot so to delali nekoč. Na pestro zgodovino 600-letnega železarstva nas poleg zanimive stavbne dediščine v starih Železnikih spominjajo tudi ostanki rudnih jam na okoliških pobočjih.

Zelo pomemben del kulturne krajine so bili tudi mlini in žage na vodni pogon. Nekoč so skoraj vse domačije na podeželju imele svoje mlino za mletje žita, danes pa so vidni samo še ostanki nekaterih mlinov. Po koncu železarstva so na mestih, kjer so stale fužine, te obrate predelali v žage za razrez hlodovine, ki se do danes prav tako niso ohranile.

Pogled v vojaško zgodovino nas pripelje do Rupnikove linije in Rapalske meje, ki potekata na tem območju. Utrdbe Rupnikove linije na Ratitovcu predstavljajo začetek zvezne obrambne linije, ki se je raztezala od Ratitovca, preko Blegoša, Žirovskega Vrha, Logatca, Cerknice do Reke. Na tem območju je bilo pred 2. svetovno vojno zgrajenih 11 bunkerjev, ki pa niso nikoli služili namenu, za katerega so bili zgrajeni, so pa še vedno zelo dobro ohranjeni. Druga je Rapalska meja, po kateri je po vrhu Soriške planine med obema vojnoma potekala meja med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo. Tudi tu so še vedno vidni številni bunkerji in podzemni hodniki ter kasarna na južni strani Lajnarja.

2.1.6. Muzejske zbirke v občini Železniki

2.1.6.1. Muzej Železniki

Javni zavod Ratitovec upravlja z Muzejem Železniki v Plavčevi hiši, kjer so razstavljene zbirke Muzejskega društva Železniki: železarstvo (rudarstvo, fužinarstvo, žebjarstvo), lesarstvo (sodarstvo, oglarjenje, žagarstvo), skrilna kritina, čipkarstvo, društvena dejavnost (Planinsko društvo za Selško dolino Železniki, Sokolsko društvo), spominske zbirke dr. Francetu Koblarju, dr. Valeriji Strnad, Niku Žumru, Gojmiru Antonu Kosu in zbirka NOB. V okviru Muzeja Železniki deluje tudi Galerija, ki je namenjena priložnostnim muzejskim in likovnim razstavam.

2.1.6.2. Groharjeva hiša v Sorici

Rojstna hiša impresionista Ivana Groharja je preurejena v prostor, v katerem so urejene Groharjeva spominska zbirka (slikarjevi predmeti in slike njegovega zgodnjega obdobja), galerija, etnografska zbirka (predstavljeni so obrtniki: kolarji, drvarji, krojači, šivilje, krovci skrilastih streh), likovna in glasbena delavnica.

2.1.6.3. Etnografski muzej Davča

Turistično društvo Davča je uredilo muzejsko zbirko o platnarstvu. Zbirka predstavlja predelavo lanu in izdelavo lanenega platna. V prostorih muzeja za osnovnošolce organizirajo delavnice s področja platnarstva.

2.1.6.4. Dom Cankarjevega bataljona v Dražgošah

Loški muzej Škofja Loka je v domu Cankarjevega bataljona uredil zbirko z naslovom Dražgoše med drugo svetovno vojno. Poleg tega pa je razstavljen tudi nekaj stare kmečke opreme.

2.1.6.5. Gasilska zbirka v Selcih

Gasilska zbirka je v lasti Gasilskega društva Selca in je postavljena v gasilskem domu v Selcih, kjer hranijo predmete gasilske dejavnosti in bogat foto arhiv društva.

2.1.7. Domača obrt

Občina Železniki je bila skozi zgodovino prepletena z različnimi rokodelci: kovači, pletarji, čipkaricami, izdelovalci dražgoških kruhkov, tkalci, usnjarji, kolarji, oglarji, sodarji, čevljarji, mlinarji, žagarji, obdelovalci skrilja. Proizvajali so izdelke za lastne potrebe ter za prodajo. Nekatere obrti so še vedno žive in zagotavljajo rokodelcem dodaten vir zaslužka. Ta znanja je potrebno ohraniti, jih prenesti na mladi rod in s tem ohranjati tradicijo, ki je zelo zanimiva tudi za obiskovalce.

2.1.7.1. Klekljanje

V Železnike je prvo znanje o izdelovanju klekljanih čipk leta 1881 prinesla Štatorjeva Kata, ki se je klekljanja naučila v Idriji, kjer je služila. Klekljanje se je hitro razširilo med dekleti in ženami, pa tudi moškimi, ki so po zatonu železarstva ostali doma in niso odšli v tujino. Podjetni trgovci so odkupovali čipke in jih zamenjevali za hrano in blago. Tako je klekljana čipka več desetletij mnogim družinam predstavljala edini vir zaslužka. Prva čipkarska šola je bila ustanovljena leta 1907 in je z dvema krajšima prekinitvama delovala do leta 1960. Čipkarsko šolo so ponovno obudili leta 1994. Vsako leto čipkarsko šolo obiskuje veliko učenk in učencev, ki se učijo najzahtevnejših tehnik klekljanja. Turistično društvo Železniki

ima v svojem sklopu tudi klekljarsko sekcijo, kamor so vključene klekljarice, ki klekljajo čipke za prodajo in razstavo. Že od leta 1963 organizirajo čipkarske dneve, kjer se glavno dogajanje prepleta okoli klekljane čipke.

2.1.7.2. Kovaštvo

Prva listina, ki govori o kovačih, izvira iz leta 1348, ko je zemljiški gospod železarjem podelil pravice o uporabi zemljišč, vodne sile, gozdov, rudnikov in tako ustanovil železarsko naselbino – Železnike. Kovači so v Železnikih kovali predvsem žeblje, za lastne potrebe pa tudi ostale izdelke. Kovaštvo je zamrlo kmalu po tem, ko je ugasnil zadnji plavž in danes v Železnikih ni nobenega kovača. To zanimivo obrt se da ogledati v muzeju v Železnikih, kjer je s pomočjo maket prikazano življenje in delo kovačev. Stari način kovanja pa prikazuje kovaška skupina, ki deluje pod okriljem Turističnega društva Železniki. Na raznih prireditvah in skupinam tako pokažejo, kako so nekoč ročno kovali žeblje, obiskovalci pa lahko tudi sami poprimejo za kladivo in si skujejo žebelj.

2.1.7.3. Dražgoški kruhki

Dražgoški kruhki so ročno oblikovani in okrašeni medeni kruhki, ki so dobili ime po vasi Dražgoše. Najstarejši obliki sta okrašeno srce in krajček – medeni kruhek v obliki polmeseca. Poleg tega se izdelujejo v najrazličnejših oblikah, kot so majolka, zvezda, fajfa, rožica, Miklavž. Izdelani so iz medenega testa in ročno oblikovani s cvetličnimi motivi, kot so planika, nagelj, pšenični klas, grozdje, travniške rože. Vsak izdelek je unikat. Izdelovanje dražgoških kruhkov sega več kot 200 let nazaj. Osnovni sestavini sta med in moka. Izdelovanje dražgoškega kruhka se je prenašalo iz roda v rod in tudi danes je tako; v Dražgošah pa pripravljajo tudi delavnice za osnovnošolce. Dražgoški kruhki so primerni za darila, so obstojni in se ne lomijo. So originalni spominek iz naših krajev, po katerem je še danes povpraševanje. Razlikujejo se od loških kruhkov, lecta in se v pristni obliki izdelujejo samo pri nas.

2.1.7.4. Trenje lanu

V Davči so tja do konca 60-ih let prejšnjega stoletja na vsaki večji kmetiji sejali lan, ga trli, predli na kolovratu in tkali platno. Vendar pa je s prodorom umetnih vlaken na tržišče ta

dejavnost na podeželju pričela izumirati. Z namenom ohranjanja opravil in običajev, povezanih s predelavo lanu, je Turistično društvo Davča pričelo s prireditvijo Dan teric. Glavni namen kulturno–etnološke prireditve Dan teric je ohranjanje tradicije pridelave lanu. Na starih orodjih prikazujejo proces predelave lanu od bilke do platna, obiskovalce pa seznanijo tudi z zanimivimi navadami in običaji.

2.1.8. Znane osebnosti

V Železnikih je kar nekaj znanih osebnosti, ki so ime kraja ponesle v širše okolje:

- Blaž Crobath iz Železnikov – politik, pravnik in mecen, Prešernov delodajalec in prijatelj
- Anton Globočnik pl. Sorodolski iz Železnikov – pravnik, upravnik in narodni buditelj
- Ivan Grohar iz Sorice – slikar
- prof. dr. France Koblar iz Železnikov – literarni zgodovinar in urednik
- Dr. Janez Evangelist Krek iz Selc – teolog, pisatelj in publicist, predvojni politik in borec za izboljšanje kmečkega položaja
- Janko Mlakar iz Železnikov – duhovnik in planinski pisatelj
- Jakob Šolar iz Rudna – duhovnik, publicist, prevajalec in jezikoslovec
- Niko Žumer iz Železnikov – ima največ zaslug za ustanovitev kovinske industrije

2.2. Ponudniki gostinskih in turističnih storitev

2.2.1. Prenočitvene zmogljivosti

V občini je 10 ponudnikov nastanitvenih storitev, od tega le Krekova kočica na Ratitovcu ni odprta preko celega leta. Skupno število postelj znaša 210, kar ni tako malo. Problem je v razpršenosti teh nastanitvenih kapacitet, zaradi česar ni možno na enem mestu zagotoviti prenočišča za večje število ljudi. Prenočišča nudi tudi kamp Rovn v Selcih, ki je odprt v poletni sezoni.

Ponudnik	Kraj	Apartma	Sobe	Skupno št. ležišč
Apartma Pintar	Spodnja Sorica	1	0	5
Apartma Pr' Markc	Rudno	1	0	6
Gostišče Macesen	Spodnja Sorica	0	13	40
Gostišče pri Zalogarju	Dolenja vas	0	6	10
Prenočišča Kemperle	Železniki	0	4	7
Krekova koča na Ratitovcu	Ratitovec	skupna ležišča	4	34
Litostrojska koča na Soriški planini	Soriška planina	2	15	36
Turistična kmetija na Puč	Martinj Vrh	2	1	10
Penzion Šoštar	Davča	0	11	20
Turistični center Soriška planina	Soriška planina	skupna ležišča	7	42
Kamp Rovn				

Število nočitev na škofjeloškem območju

Število nočitev	Občina Železniki	Občina Škofja Loka	Občina Gorenja vas – Poljane
2008	879	4290	6160
2009	510	6189	6338
2010	1168	7476	4967
2011	1201	9212	4972

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

2.2.2. Gostinska ponudba

Gostinski objekti s prehrano so razporejeni po celi občini, najskromnejša ponudba je v samih Železnikih. Na jedilnih listih imajo klasično gostinsko ponudbo.

- Gostilna »Pri Štihlnu«, Lajše
- Gostilna Pri Slavcu, Zali Log
- Gostilna Trnje, Železniki
- Gostišče Macesen, Spodnja Sorica
- Gostišče pri Zalogarju, Dolenja vas
- Okrepčevalnica Brunarica, Dražgoše
- Restavracija Lušina, Železniki
- Taverna Rovn, Selca
- Turistični center Soriška planina, Soriška planina
- Litostrojska koča na Soriški planini, Soriška planina

Poleg gostinskih objektov s prehrano je razvejana tudi mreža tako imenovanih barov, ki ponujajo tople in hladne napitke, ter nekateri še vnaprej pripravljene hitre prigrizke:

- Art caffe, Železniki
- Bar Dolenja vas, Dolenja vas
- Bar in kegljišče »Pri Meru«, Železniki
- Bar Štefanova klet, Selca
- Bife v plavalnem bazenu Železniki, Železniki
- Klubski bife v športni dvorani Železniki, Železniki
- Lenti pub, Železniki
- Okrepčevalnica Čumar, Davča
- Okrepčevalnica Jemec, Davča
- Točilnica Podrošt, Spodnja Sorica
- Okrepčevalnica »Na Toli«, Prtovč

2.2.3. Turistične kmetije

Na turističnih kmetijah se v osnovi ukvarjajo s kmetijstvom in gozdarstvom, turistična ponudba pa jim pomeni nadgradnjo osnovne dejavnosti.

- Turistična kmetija Marija Mohorič, Prtovč
- Turistična kmetija Na Puč, Martinj Vrh

2.2.4. Planinske koč

Klasična planinska koč je samo Krekova koč na Ratitovcu, ostale so lažje dostopne, saj do njih vodi cesta. Lovska koč na Toli ne ponuja prenočišč, ostale pa poleg hrane tudi prenočišča, Krekova koč sicer samo v poletni sezoni in ob vikendih.

- Krekova koč na Ratitovcu, Ratitovec
- Litostrojska koč na Soriški planini, Soriška planina
- Lovska koč na Toli, Prtovč
- Turistični center Soriška planina, Soriška planina

2.3. Športna ponudba

Območje občine Železniki je zelo razgibano in primerno za izvajanje različnih športnih aktivnosti. Skozi celo leto je organiziranih precej športno–rekreativnih prireditev, ki potekajo v naravi in na/v zgrajenih športnih objektih.

2.3.1. Športni objekti

2.3.1.1. Športna dvorana Železniki

Športna dvorana Železniki ima veliko in malo dvorano. Površina športnega objekta je 2.344 m². Tribune v glavni dvorani sprejmejo 500 gledalcev. Objekt obratuje povprečno 3.000 ur na leto. Velika dvorana je namenjena šolski športni vzgoji, športni vadbi, športni rekreaciji ter tekmovanjem v košarki, rokometu in odbojki. Veliko dvorano se lahko z dvema pregradama razdeli na tri dele in tako lahko naenkrat sprejme več različnih uporabnikov. V veliki dvorani potekajo tudi glasbeni koncerti in druge kulturne prireditve. Mala dvorana je primerna za izvajanje športnih aktivnosti manjšega obsega, predvsem za vadbo različnih plesov, gimnastičnih in fitness programov. V njej se lahko odvijajo tudi manjše prireditve, podelitve in

seminarji. V pritličju se nahaja klubski bife. Dvorana, ki jo vsako leto obiše preko 100.000 uporabnikov in obiskovalcev, je v upravljanju Javnega zavoda Ratitovec, prav tako tudi Športni park Dašnica in Plavalni bazen Železniki.

2.3.1.2. Športni park Dašnica

V športnem parku so urejena igrišča za rokomet, košarko, odbojko na mivki in mali nogomet (umetna trava), med igriščema za odbojko in košarko je prostor za skok v daljino in troskok, ob novem opornem zidu pa za met krogle in skok v višino. Urejeno je tudi sodobno otroško igrišče z igrali za otroke vseh starostnih obdobj. V zimskem času je urejeno tudi drsališče.

2.3.1.3. Plavalni bazen Železniki

Pokriti plavalni bazen je osrednji športno–rekreacijski objekt za šole plavanja in rekreacijo v vodi v Selški dolini. Površina objekta je 1.100 m². V objektu so bazen (25 x 10 m), savna ter bife, na zunanjih površinah pa se nahajata teniško igrišče in balinišče. Plavalni bazen je zanimiv za šole, mladino in rekreativne plavalce.

2.3.1.4. Športni park Rovn

Športni park Rovn je rekreacijski park v Selcih, v upravljanju Športnega društva Selca. Urejena so igrišča za nogomet, odbojko na mivki in tenis, na večnamenski ploščadi pa so postavljeni koši in goli. V zimskem času je na tej ploščadi urejeno drsališče. Na športnem parku se nahaja še gostinski lokal z vrtom, poleg pa je tudi otroško igrišče. Športni park Rovn leži ob reki Sori, kjer nudijo možnost najema prostora za piknik. Na območju parka se nahaja tudi manjši kamp z urejenimi sanitarijami, tuši ter električnimi priključki.

Poleg teh objektov, ki omogočajo izvajanje več različnih aktivnosti, pa se »običajna« športna igrišča nahajajo tudi po vaseh; nekatera stojijo pred podružničnimi šolami, ostala drugje v krajih. V Železnikih je možen tudi najem sodobno urejenega nogometnega igrišča z umetno travo, ki se nahaja v Njivici in je v upravljanju Nogometnega kluba Železniki. Možno je tudi kegljanje na dvosteznem kegljišču »Pri Meru«.

2.3.2. Pohodništvo

Hribovit svet Selške doline nudi obilo možnosti za izlete v naravo. Po okoliških hribih in vaseh je urejenih veliko planinskih in pohodnih poti, ki so primerne za lagoden sprehod ali težje vzpone. Preko celega leta so poti dostopne do najvišjega vrha v dolini, Ratitovca, zanimivi so vzponi na bližnje hribe Blegoš, Porezen, sv. Miklavž in sv. Mohor. Privlačni so sprehodi po okoliških vaseh, kjer so tudi označene tematske poti. Na te poti se obiskovalci lahko podajo samostojno, prehodijo samo del ali celoto, zanimivo pa je tudi organizirano vodenje, ki ga ponavadi enkrat letno pripravijo domača društva. Takrat tematskim potem dodajo vsebino z različnimi prikazi in prav v teh dodatkih je čar tematskih poti. Zelo zanimiva in poučna je gozdna učna pot Kres z glavnimi drevesnimi vrstami ter njihovimi posebnostmi in življenjem v gozdu. Ne smemo pozabiti na sprehod po fužinarsko-kovaški poti skozi stari del Železnikov, kjer se da videti lepo obnovljene in spomeniško zaščitene fužinarske in kovaške hiše z značilnimi elementi železarskega kraja.

Označene pohodniške in tematske poti:

- Fužinarsko-kovaška pot
- Geografska pot ob Sori
- Gozdna učna pot Kres
- Lovska pot na Miklavško goro
- Oglarska pot svetega Mohorja
- Pešpot po Zgornji Davči
- Pohodniška pot pod obronki Ratitovca
- Po sledeh Rupnikove linije
- Pot dražgoških spominov
- Pot po Sorici
- Pot po Rapalski meji
- Pot preko Martinj Vrha
- Pot stavbne dediščine v Sorici
- Pot v Geblarje
- Pot v Sušo
- Sprehajalna pot v Košto

2.3.3. Kolesarjenje

Razgiban teren nudi veliko kolesarskih užitkov. Kolesarske poti, ki so označene, so večinoma primerne za izkušene kolesarje, saj je kar precej vzponov in spustov. Poleg naštetih označenih kolesarskih poti je za kolesarjenje primernih poti še veliko več, tako da lahko vsak najde nekaj zase. Manjka pa ravninska kolesarska pot, ki bi občino Železnike povezala s Škofjo Loko.

Označene kolesarske poti so opisane v zemljevidu Loška kolesarska pot:

- V Davčo k Davčarjem
- Po sončnih pobočjih Ratitovca
- Skok v Dražgoše
- Golica, Lenart, Luša
- Pot na Blegoš

2.3.4. Zimski športi

Na območju občine je tudi v zimskem času možno aktivno ter športno preživeti prosti čas. Smučarji se lahko podajo na smučišče na Rudno ali na Soriško planino, v Davči se nahaja del Smučišča Cerčno, v neposredni bližini izven občine pa je tudi smučišče Stari Vrh. Ob ugodnih snežnih razmerah so urejene proge za tek na smučeh – na Dražgoški gori, Soriški planini, Rudnem, Dolenji vasi ter Selcih. Na Soriški planini je urejena sankaska proga Drauh. Sankanje je možno tudi v Dolenji vasi, kjer je tudi manjša smučarska skakalnica.

2.3.4.1. Smučišče Rudno

Smučišče Rudno leži v Selški dolini, streljaj od Železnikov po magistralni cesti v smeri Dražgoš. Proga je dolga 300 m, v celoti je razsvetljena za nočno smuko, zagotovljeno pa je tudi umetno zasneževanje po celotni površini. Smučišče je namenjeno tako tistim, ki se smučarskih veščin šele učijo, kot tudi boljšim rekreativcem, ki se lahko dvakrat na teden v soju žarometov preizkusijo v vožnji med slalomskimi ali veleslalomskimi vratci z zagotovljenim merjenjem časa. Poleg smučarjev je poskrbljeno tudi za tiste, ki tečejo na smučeh, nudijo pa tudi urejeno sankasko progo (ko to omogočajo naravni pogoji).

2.3.4.2. Smučišče Soriška planina

Soriška planina je eno od zanimivih zimskošportnih središč v Sloveniji, ki se razteza na višini 1350 do 1550 m in obsega površino 25 hektarov. Smučišče razpolaga s tremi vlečnicami ter dvosedežnico Lajnar, nudi pa slalomsko, veleslalomsko in smuk progo. Namenjeno je rekreativnim smučarjem in tekmovalcem. Primerno je tudi za treninge in večja tekmovanja, saj ima homologirano progo za FIS tekmovanja. Idilična Soriška planina razpolaga tudi z lepo urejeno tekaško progo Jelovice v dolžini 5 km. Urejena je tudi sankajska proga, ob ugodnih snežnih razmerah pa je možno tudi turno smučanje z vrha Slatnika in Možica. Smučišče ima urejen sistem zasneževanja.

2.3.5. Ostali športi

Veliko adrenalinskih užitkov nudi jadrarno padalstvo. Primernih vzletnih mest za jadralne padalce je kar nekaj, najbolj obiskano je na Dražgoški gori. Možnost adrenalinskih užitkov je tudi pri plezanju na dveh naravnih plezalnih stenah, pod Sušo in pod Plenšakom. Ne smemo pozabiti tudi na jamarje, ki imajo možnost obiska in raziskovanja številnih jam na pobočjih Selške doline. Tereni v Selški dolini ter lepa narava so primerni za ljubitelje konj. Razgiban teren je primeren tako za začetnike kot za zahtevne jahače. V Dolenji vasi je možno tudi učenje jahanja v jahalni šoli.

Območje reke Selške Sore privablja ljubiteljske ribiče, ki v ribiški sezoni v njej lahko ujamejo potočno postrv, šarenko ter lipana, na Rudnem pa deluje tudi ribogojnica v okviru Ribiške družine Železniki. Posebnost je ribolov nad 1000 metri v Davči pri Vrhovcu. V tamkajšnjem ribniku gojijo ameriško postrv, ponujajo pa tudi prostor za piknike. Poleg ribarjenja je zanimiv tudi lovni turizem, ki ga izvajajo lovske družine. Kinološko društvo za ljubitelje psov v Selcih organizira treninge in tekmovanja v agilityju.

2.4. Prireditve

V občini Železniki se skozi vse leto odvijajo kulturne, športne in zabavne prireditve, ki pa so po večini lokalnega značaja. Prireditve organizirajo kulturna, turistična in športna društva, odvijajo pa se na različnih lokacijah. Zelo pomembne so etnološke prireditve, ki presegajo lokalne meje in so zanimive za širši krog obiskovalcev.

2.4.1. Tradicionalne etnološke prireditve

Luč v vodo	11. marec	TD Železniki	www.td-zelezniki.si
Groharjev teden	junij	TD Sorica	www.sorica.si
Kosec vabi	junij	TD Selca	www.selca.si
Čipkarski dnevi	julij	TD Železniki	www.td-zelezniki.si
Dan teric	avgust	TD Davča	www.davca.si
Sadovi jeseni	september	TD Sorica	www.sorica.si
Andrejev sejem	november	TD Železniki	www.td-zelezniki.si

2.4.2. Ostale prireditve

Baklada	1. januar	TD Selca	www.selca.si
Po stezah partizanske Jelovice	januar	ZB za vrednote NOB Škofja Loka	
Zimski nočni pohod Železniki – Ratitovec – Dražgoše	januar	PD za Selško dolino Železniki	www.pd-zelezniki.com
Pohod po oglarški poti	april	TD Selca, oglarji	www.selca.si
Prireditve „Gremo gor“	maj	TD Selca	www.selca.si
Srečanje „Priatelj Ratitovca“	maj	PD za Selško dolino Železniki	www.pd-zelezniki.com
Tek Suša	maj	ŠD Senca Zali Log	www.zalilog.si
Pohod po Rapalski meji	maj in september	Litostrojska koča Soriška planina	www.litostrojska-koca.si
Naj živi 1. maj	maj	Klub študentov Selške doline Železniki	www.klub-kssd.si
Gorski tek na Ratitovec	junij	AD Železniki	www.atletsko-drustvo-zelezniki.si

Konjeniška prireditev v Dolenji vasi	junij	KK Ratitovec Železniki	
Pohod na Ratitovec na dan državnosti	junij	KTD Zali Log	www.zalilog.si
Gorski maraton štirih občin	junij		www.gm4o.si
Kolesarska dirka na Soriško planino	julij	ŠD Kamikaze Železniki	www.kamikaze.si
Festival v Kačjem gradu	julij	KTD Vigenjc	www.vigenjc.com
Ratitovec raja	julij	PD za Selško dolino Železniki	www.pd-zelezniki.com
Kolesarska dirka Dražgoše – vrh Jelovice	julij	ŠD Dražgoše	www.sd-drazgose.si
Festival Krawal	julij	KD Rov	www.rov-drustvo.si
Etno koncert na jasi	julij	Litostrojska koča Soriška planina	www.litostrojska-koca.si
Tek na Dražgoško goro	avgust	ŠD Dražgoše	www.sd-drazgose.si
Rekreativni pohod na Ratitovec	september	PD za Selško dolino Železniki	www.pd-zelezniki.com
Pohod po Davči	september	TD Davča	www.davca.si
Slovo poletju	oktober	Klub študentov Selške doline Železniki	www.klub-kssd.si
Miklavžev pohod na sv. Miklavž	december	TD Selca	www.selca.si
Veseli december	december	Klub študentov Selške doline Železniki	www.klub-kssd.si
Žegnanje konj	december	KK Ratitovec Železniki	

3. NAČIN ORGANIZIRANOSTI TURIZMA

3.1. Nacionalna raven

3.1.1. Javni sektor

Krovna nacionalna organizacija, namenjena promociji turizma, je **Slovenska turistična organizacija** (STO). Ustanovitelj STO je vlada RS, njena naloga pa je načrtovanje in izvajanje trženja slovenske turistične ponudbe na domačem in na mednarodnih trgih. Ključne naloge STO so:

- promocija države kot turistične destinacije in promocija turističnih območij, turističnih programov in integralnih turističnih produktov, ki so pomembni z nacionalnega vidika,
- zbiranje, analiza, posredovanje informacij o razvoju turizma, ki predstavljajo informacijsko podporo za strateško načrtovanje in oblikovanje letnih politik turističnih subjektov na vseh ravneh in področjih delovanja,
- vzpostavitev, vzdrževanje in posodabljanje integralnega turističnega informacijskega sistema Slovenije,
- spodbujanje povezovanja turistične ponudbe in podjetniške inovativnosti turističnih ponudnikov, še posebno pri razvoju in uvajanju novih integralnih turističnih produktov, pomembnih z nacionalnega vidika,
- spodbujanje partnerskega sodelovanja zasebnih, javnih in društvenih turističnih subjektov na lokalni in regionalni ravni s skupno koordinacijo in uvajanjem partnerskega financiranja skupnih promocijskih akcij.

3.1.2. Podjetniški sektor

Ministrstvo, pristojno za turizem, je **Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGT)**. V okviru MGT turistično dejavnost pokriva Direktorat za turizem. Naloga ministrstva je priprava in izvedba strategije razvoja turizma in vseh izhajajočih razvojnih politik. Ministrstvo izvaja svojo politiko skozi pripravo zakonodaje, uredb, pravilnikov in drugih predpisov.

Na podjetniški ravni je v okviru gospodarske zbornice organizirana tudi **Turistično-gostinska zbornica Slovenije**. Njene naloge so:

- zastopanje interesov članstva in dajanje pobud ob pripravi in uveljavljanju za turizem in gostinstvo pomembnih odločitev, dokumentov in zakonskih aktov,
- ekonomsko-socialni dialog v zadevah v zvezi z delovnimi razmerji znotraj dejavnosti, spodbujanje razvoja in konkurenčnosti posameznih sektorjev turizma in gostinstva:
 - spremljanje in primerjanje gospodarskih gibanj, razvoja in trendov doma in v svetu, priprava ocen in napovedi, zavzemanje stališč ter sprejemanje razvojnih odločitev,
 - dajanje pobud za izvajanje turističnih projektov, za razvoj infrastrukture, za trženjske aktivnosti, za razvoj modelov investiranja, za modernizacijo tehnologije ter standardov poslovanja, za dvig kakovosti poslovanja in storitev,
- sodelovanje pri uveljavljanju ustreznega strokovnega izobraževanja,
- dajanje osnovnih panožnih informacij in nasvetov,
- organizacija specifičnih izobraževanj in posvetov,
- promocija dejavnosti zbornice in članov,
- mednarodno sodelovanje s sorodnimi institucijami v drugih državah in s sorodnimi mednarodnimi združenji,
- pomoč pri uveljavitvi na trgih,
- organizacija pomembnih turističnih in gostinskih strokovnih srečanj,
- izvajanje nalog v zvezi z javnimi pooblastili.

Sekcija za gostinstvo in turizem je organizirana tudi v okviru **Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije**. Združuje in servisira samostojne podjetnike posameznike (s.p.), ki se ukvarjajo z gostinsko dejavnostjo.

3.1.3. Civilna družba

Društveno dejavnost pokriva **Turistična zveza Slovenije** (TZS), ki združuje preko 600 turističnih društev in 30 občinskih in območnih turističnih zvez. TZS je organizacija civilne iniciative. Turistična zveza deluje in pomaga z novimi pobudami, dejavnostmi, vsebinami in projekti uveljavljati sporočilo slogana Turizem smo ljudje. Tako prispeva k tržni učinkovitosti

turizma, rasti narodnega dohodka, zaposlovanju, ozaveščanju prebivalstva in uveljavljanju Slovenije kot zelene oaze Evrope. TZS oblikuje svoj razvoj in načrtuje svoje delo na temelju Zakona o društvih, statuta, strategije razvoja turizma in turistične zakonodaje. Sooblikuje turistične dejavnosti, ponudbo ter razvojne cilje in aktivno turistično politiko države ter jih pomaga uresničevati.

3.2. Regionalna raven

3.2.1. Regionalna destinacijska organizacija Gorenjske (RDO Gorenjske)

Oktobra 2011 je začela delovati RDO Gorenjske, v katero je vključenih vseh 18 občin na Gorenjskem (med njimi tudi Občina Železniki) in zavodi za pospeševanje turizma na tem območju. Za izvajanje nalog RDO Gorenjske so občine in zavodi za pospeševanje turizma pooblastili Turizem Bled. Turizem Bled na območju razvojne regije Gorenjske opravlja naloge in funkcije regionalne destinacijske organizacije, in sicer: razvojno (razvoj produktov in trgov), distribucijsko, promocijsko in operativno.

Cilji in pričakovani neposredni in posredni učinki delovanja RDO Gorenjske so:

- povečanje obsega turističnega prometa,
- povečanje obsega turistične potrošnje,
- povečanje povpraševanja po posameznih produktih in s tem povečanje prodaje paketnih programov,
- vzpostavitev učinkovitih partnerstev in organiziranosti znotraj destinacije.

Z namenom doseganja ciljev bodo znotraj posamezne funkcije RDO Gorenjske izvedene naslednje naloge:

Funkcija	Opis nalog
Promocijska funkcija:	<ul style="list-style-type: none">• Katalog ponudbe »Zelena kartica gosta Gorenjske« za leto 2012 in 2013• Promocijski materiali• Oglaševanje• Predstavitve produktov, regije in kartice doma in v tujini

Distribucijska funkcija:	<ul style="list-style-type: none">• Tehnološka nadgradnja in ažuriranje obstoječe spletne strani• Vzpostavitev sistema pametne kartice
Razvojna funkcija:	<ul style="list-style-type: none">• Marketing plan kartice• Evalvacija izvajanja obstoječe strategije in model delovanja RDO po letu 2013• Analiza gibanja in potrošnje gostov
Operativna funkcija:	<ul style="list-style-type: none">• Razvoj in oblikovanje integralnega produkta »Zelena kartica gosta Gorenjske« in podproduktov znotraj ITP »What to do/Kaj početi« in »What to discover/Kaj odkrivati« s poslovnim modelom

3.2.2. Gorenjska turistična zveza

Gorenjska turistična zveza je skupna organizacija vseh turističnih društev na območju Gorenjske. Skupaj z društvi sodeluje v projektih Turistične zveze Slovenije, izvaja lastne projekte in pomaga društvom, ponudnikom in turističnim vodnikom na področju izobraževanja in informiranja.

3.2.3. Razvojna agencija Sora d.o.o. – Turizem Škofja Loka

Razvojna agencija Sora je poslovno-podporni center za območje občin Škofja Loka, Gorenja vas–Poljane, Železniki in Žiri. Že od vsega začetka agencija deluje v lokalnem okolju kot povezovalni člen med podjetniki, zbornicami, občinami in drugimi institucijami na področju gospodarstva, podeželja in trajnostnega razvoja.

V okviru Razvojne agencije Sora deluje Turizem Škofja Loka, ki je skupna destinacijska organizacija škofjeloškega območja in pokriva občine Škofja Loka, Železniki, Gorenja vas–Poljane in Žiri. Osnovne naloge, ki jih izvaja, so:

- informacijska služba,
- vodniška služba: izobraževanje vodnikov in posredovanje vodnikov za potrebe organiziranih skupin,
- promocija in trženje destinacije, nastopi na mednarodnih sejmih, borzah in predstavitev,
- izdelava promocijskih materialov,

- sodelovanje pri koncipiranju novih turističnih proizvodov,
- strokovna pomoč ponudnikom in vsem, ki se želijo ukvarjati s turizmom,
- sodelovanje pri oblikovanju lokalnih, regionalnih in nacionalnih razvojnih programov na področju turizma,
- prodaja drobnega trgovskega blaga (zemljevidi, vodniki, razglednice, spominki).

Turizem Škofja Loka se pri svojem delu trudi usklajevati interese javnega (občine), zasebnega (ponudniki) in civilnega (društva) sektorja.

3.2.4. Območna obrtno-podjetniška zbornica Škofja Loka

Območna obrtno-podjetniška zbornica Škofja Loka ima poleg ostalih sekcij tudi sekcijo gostincev ter sekcijo za domačo in umetnostno obrt. Zbornica samostojnim podjetnikom nudi predvsem strokovno pomoč pri odpiranju in zapiranju dejavnosti, pri razumevanju in izpolnjevanju delovno-pravnih, davčnih in drugih predpisov, organizira izobraževanja in posreduje koristne informacije.

3.3. Organiziranost turizma v občini Železniki

3.3.1. Javni zavod Ratitovec (JZR)

JZR je ustanovljen za izvajanje dejavnosti, ki so v javnem interesu na področju športa, kulture, turizma, muzealskih in mladinskih dejavnosti, za upravljanje, urejanje in vzdrževanje športnih, kulturnih, turističnih in muzejskih objektov ter objektov za mladinske dejavnosti, ki se nahajajo v občini Železniki ali so last občine Železniki. Poleg tega opravlja administrativne, strokovne, organizacijske, tehnične in druge naloge na področju športa, kulture, turizma in mladinskih dejavnosti. Ustanovitelj zavoda je Občina Železniki na podlagi Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Javni zavod Ratitovec.

Javni zavod Ratitovec opravlja naslednje naloge na področju turizma, kot javno službo, za katero je bil ustanovljen:

- načrtuje, organizira in izvaja politiko spodbujanja razvoja turizma v občini in na ravni turističnega območja,

- upravlja s turističnimi objekti,
- izvaja dejavnost turistično-informacijske točke za območje celotne občine,
- zbira podatke za potrebe informiranja obiskovalcev oziroma obiskovalk,
- spodbuja razvoj celovitih turističnih proizvodov turističnega območja,
- trži celovito turistično ponudbo na ravni turističnega območja,
- organizira in izvaja prireditve,
- ozavešča in spodbuja pozitiven odnos lokalnega prebivalstva za pozitiven odnos do turistov in turizma,
- aktivno sodeluje in se povezuje z izvajalci spodbujanja razvoja turizma na zaokroženem turističnem območju, v drugih občinah in na državnem nivoju.

Pod okrilje JZR spada tudi strokovni svet za turizem, ki ga sestavljajo strokovni delavci zavoda ter predstavniki zainteresirane javnosti oz. uporabniki turizma.

V okviru JZR deluje Turistična poslovalnica, ki se nahaja v Muzeju Železniki. V Turistični poslovalnici deluje turistično-informacijska točka za območje celotne občine ter prodajalna spominkov.

3.3.2. Turistična društva

Kot pri vseh društvih gre tudi pri turističnih društvih za ljubiteljsko dejavnost, ki jo člani izvajajo v svojem prostem času, zato je njihova aktivnost, pa tudi število, močno odvisna od razpoložljivosti, ambicioznosti in časovne razpoložljivosti članov ekipe, ki društvo v danem času vodi.

V občini Železniki je trenutno aktivnih devet društev, ki se ukvarjajo s turistično dejavnostjo:

- Kulturno in turistično društvo Vigenjc,
- Kulturno in turistično društvo Zali Log,
- Planinsko društvo za Selško dolino Železniki,
- Rovn Selca – Društvo za turizem in šport,
- Turistično društvo Davča,
- Turistično društvo Dražgoše,

- Turistično društvo Selca,
- Turistično društvo Sorica,
- Turistično društvo Železniki.

Del sredstev za svoje delo turistična društva dobijo iz občinskega proračuna preko javnega razpisa, del pa preko lastnih sredstev in sponzorskih prispevkov.

4. ANALIZA PREDNOSTI IN SLABOSTI TURISTIČNE PONUDBE IN POVPRASEVANJA V OBČINI ŽELEZNIKI

4.1. Prednosti

- čisto in neokrnjeno okolje
- bogata naravna in kulturna dediščina z ugodnim turističnim potencialom
- vzpostavljene in urejene lokacije muzejev
- prireditve, ki presegajo lokalni pomen
- ugodna lokacija (bližina večjih turističnih središč in letališča)
- zanimive motoristične, pohodniške in kolesarske poti
- bližina smučišč

4.2. Slabosti

- slabe avtobusne povezave
- premalo namestitvenih kapacitet
- pomanjkanje turistične signalizacije
- preobremenjenost cest s tovornim prometom skozi mestno jedro
- veliko neregistriranih gostov oziroma nočitev
- nepovezanost ponudbe
- premalo sredstev za promocijo in večjo turistično prepoznavnost
- pomanjkanje sredstev za investicije
- pomanjkanje inovativnih projektov
- pomanjkanje turističnih produktov
- premalo sodelovanja z drugimi turističnimi organizacijami (Turizem Škofja Loka, RDO,...)

4.3. Priložnosti

- aktivno povezovanje turističnih ponudnikov, podpornih institucij
- vzpostavitev nižinske kolesarske poti
- oblikovanje paketov za trženje aktivnih počitnic, počitnic v naravi oziroma na kmetiji
- trženje tematskih poti

- razvoj manjših nastanitvenih objektov
- zgraditi obvoznico za oživitev starega mestnega jedra
- investicije v širitev in obnovo turistične infrastrukture
- rekonstrukcija bazena z dodatno ponudbo
- mednarodno sodelovanje
- širše prepoznavne prireditve
- nova delovna mesta
- nova infrastruktura
- večja prepoznavnost kraja

4.4. Nevarnosti

- pomanjkanje finančnih sredstev za ureditev cestne infrastrukture
- slabo sodelovanje med javnim in privatnim sektorjem in civilno družbo
- odsotnost inovativnosti, podjetnosti (odvisni od velikih podjetij)
- pomanjkanje finančnih sredstev za ureditev turistične infrastrukture
- konkuriranje namesto sodelovanje med posameznimi turističnimi ponudniki
- rezultati vlaganj niso vidni takoj, ampak na dolgi rok
- investitorji (turistični ponudniki) imajo premalo znanja in informacij za pridobitev sredstev za investicije iz naslova državnih in mednarodnih razpisov

5. OPREDELITEV CILJEV RAZVOJA TURIZMA V OBČINI ŽELEZNIKI

- postati turistično prepoznavna občina na nacionalni ravni
- zagotoviti ustrezno promocijo in trženje turizma
- nadgradnja obstoječih in razvoj novih turističnih produktov
 - turistični paketi
 - spominki
- ločiti gospodarski in lokalni turizem
 - preko turističnih društev ohraniti lokalni turizem in ga nadgrajevati
 - zagotoviti nove možnosti razvoja gospodarskega turizma
 - povečati nadzor nad gospodarskim turizmom
- poslovni turizem (poslovni gostje, serviserji, montažerji v podjetjih)
- povezovanje in pobratenje občine in društev
- povečanje števila namestitvenih kapacitet

5.1. Potrebne aktivnosti za doseganje ciljev

Cilj	POVEČANJE ŠTEVILA NAMESTITVENIH KAPACITET
Namen	<ul style="list-style-type: none">• več stacionarnih gostov,• šole v naravi,• večji prihodki,• vključenost lokalnih turističnih ponudnikov (rokodelci, pridelovalci lokalnih pridelkov, gostinci...).
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• prijava na razpise,• investicije v izgradnjo nove oziroma širitev obstoječe turistične infrastrukture:<ul style="list-style-type: none">○ obnova in nadgradnja bazenskih prostorov z namestitvenimi kapacitetami,○ vzpodbuditi interes lokalnih prebivalcev za vzpostavitev turističnih kmetij in zasebnih nastanitev,○ mladinski hotel (poceni prenočitvene zmogljivosti),○ taborni prostor (za organizacijo taborov).
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• lastniki objektov,• lastniki zemljišč,• turistični ponudniki oz. zasebni sektor.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• dolgi rok – do 2017

Cilj	PRIPRAVITI ATRAKTIVNE/INOVATIVNE PROGRAME (PAKETE) ZA RAZLIČNE VRSTE GOSTOV (IZLETNIKI, AKTIVNI GOSTI,...) OZIROMA OBSTOJEČO PONUDBO POVEZATI V SKUPNE PROGRAME (PAKETE)
Namen	<ul style="list-style-type: none">• večje sodelovanje in povezovanje lokalnih ponudnikov,• celostna turistična ponudba,• oblikovati pakete s poudarkom na sonaravnem turizmu.
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• izdelava programov (paketov),• trženje programov na regionalni in državni ravni (uveljavljena turistična središča),• prijava na projekte (Leader...).
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Javni zavod Ratitovec,• Turizem Škofja Loka.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• kratki rok – do 2014

Cilj	ZAGOTOVITI UČINKOVITO PROMOCIJO IN TRŽENJE TURIZMA
Namen	<ul style="list-style-type: none">• povečanje prepoznavnosti celotnega območja na ravni Gorenjske in Slovenije,• povečanje števila dnevnih obiskovalcev in stacionarnih gostov,• povečati prihodek od turizma,• zapolnitev nastanitvenih kapacitet.
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• povečati sredstva za promocijo iz proračuna občine,• izdelava promocijskih materialov,• povezovanje turističnih ponudnikov,• povezovanje na širšem območju in vključevanje v turistične produkte v regiji,• izdelati centralno spletno turistično stran (Selška dolina),• predstavitve na sejnih, aktivno sodelovanje v RDO,• prijava na projekte (Leader...).
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Javni zavod Ratitovec,• Občina Železniki,• Turizem Škofja Loka,• turistični ponudniki,• turistična društva.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• kratki rok – do 2015

Cilj	POSTAVITEV TURISTIČNE SIGNALIZACIJE
Namen	<ul style="list-style-type: none">• obveščanje turistov in drugih udeležencev v prometu o turističnih, kulturnih, zgodovinskih, naravnih,... znamenitostih,• povečati število gostov, turistov.
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• pripraviti celovit predlog za postavitev turistične signalizacije, ki mora vsebovati podatke v skladu s pravilnikom,• postavitev informativnih tabel o občini Železniki (muzej, bazen, kamp...) v Škofji Loki iz smeri Kranja in Ljubljane,• postavitev manjše informativne table ob cesti iz Škofje Loke proti Železnikom (v občini Železniki),• postavitev označevalnih tabel v naseljih (hišne številke, domačije, znamenitosti),• označitev novih pohodniških in kolesarskih poti• prijava na projekte (Leader...).
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Občina Železniki,• turistična društva.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• dolgi rok – do 2017

Cilj	KOLESARSKA POT DOLENJA VAS – PLENŠAK
Namen	<ul style="list-style-type: none">• zagotoviti varnost kolesarjev in otrok v prometu,• povečanje kolesarskega turizma,• dodana vrednost obstoječi ponudbi,• povezovanje turističnih in gostinskih ponudnikov,• s kolesarsko potjo povezati Škofjo Loko in Železnike,• večnamenska uporaba kolesarske poti (tek na smučeh, sprehajalna pot, rolanje).
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• vzpostavitev kolesarske poti
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Občina Železniki
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• dolgi rok – do 2017

Cilj	PROMOCIJA PRIREDITEV
Namen	<ul style="list-style-type: none">• večja prepoznavnost prireditev in krajev,• povečati število turistov oz. dnevnih gostov,• pozitivno finančno stanje prireditve.
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• sprememba pravilnika za turizem,• večje oglaševanje v medijih.
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Javni zavod Ratitovec,• Turizem Škofja Loka,• društva,• Občina Železniki.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• kratki rok – do 2014

Cilj	IZOBRAŽEVANJE ZA POTREBE TURIZMA
Namen	<ul style="list-style-type: none">• strokoven, izobražen kader za delo v turizmu
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• štipendiranje,• izobraževanje,• zaposlovanje.
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Javni zavod Ratitovec,• Razvojna agencija Sora (Turizem Škofja Loka),• Občina Železniki,• gostinsko turistična podjetja.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• dolgi rok – do 2017

Cilj	OBOGATITI PONUDBO KRAJA Z ZGODBAMI IZ SELŠKE DOLINE
Namen	<ul style="list-style-type: none">• povečanje števila dnevnih obiskovalcev in stacionarnih gostov,• večja prepoznavnost občine in krajev,• obogatitev turističnih paketov,• obogatitev kulturne identitete prebivalcev.
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• poiskati in opisati zgodbe, ter jih povezati v ponudbo območja,• sestava strokovne skupine za izdelavo zgodb (vanjo vključiti muzejska delavca).
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• Javni zavod Ratitovec,• Turizem Škofja Loka.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• kratki rok – do 2014

Cilj	POVEČANJE MOTORISTIČNEGA TURIZMA
Namen	<ul style="list-style-type: none">• povečanje števila dnevnih obiskovalcev in stacionarnih gostov,• večja prepoznavnost kraja in poti v občini med motoristi.
Predlog ukrepov	<ul style="list-style-type: none">• vzpostavitev spletnih povezav na motoristične poti,• vzpostavitev letnega bifeja na trgu pred plavžem,• moto kamp (kamp Rovn, drug primeren prostor),• moto prireditve,• ustanovitev oz. povezava z lokalnim moto društvom.
Nosilci	<ul style="list-style-type: none">• turistični ponudniki,• društva,• občani.
Časovna opredelitev	<ul style="list-style-type: none">• dolgi rok – do 2017

6. ČLANI DELOVNE SKUPINE ZA PRIPRAVO STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA OBČINE ŽELEZNIKI ZA OBDOBJE 2013 – 2017

Janez Bertoncely	Kulturno in turistično društvo Vigenjc
Gregor Habjan	direktor Javnega zavoda Ratitovec
Nataša Habjan	Javni zavod Ratitovec
Tomaž Habjan	predsednik Strokovnega sveta za turizem Javnega zavoda Ratitovec, predsednik Turističnega društva Selca
Andreja Križnar	Turizem Škofja Loka – vodja turizma
Blaž Kuhar	član sveta Javnega zavoda Ratitovec, predsednik Turističnega društva Železniki
Miha Markelj	študent turistik in humanistike
Leopold Nastran	svetnik Občine Železniki
Primož Pintar	predstavnik gospodarskega turizma
Peter Prezelj	član odbora za gospodarske dejavnosti Občine Železniki
Valerija Štibelj	Občina Železniki